

JAZZKÖZÖNSÉG-NEVELÉS FELSŐFOKON**

Benkó Sándor (1940-2015) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar klarinétos, a Benkó Dixieland Band alapítója, haláláig a zenekar vezetője.
Villamosmérnök, a BME nyugalmazott oktatója, népszerű nevén Dixi tanár úr.
(borsonline.hu)

[Benkó Dixieland Band 55 éves jubileumi koncert MUPA részletek \(1:07:16\)](#)

A Benkó Dixieland Band ezzel a koncertjével emlékezik 55 éves történetére, felidézve legnagyobb sikereiket, bemutatva legújabb számaikat.
Azt est szólista vendégei Warren Vaché (USA, trombita), Micheller Myrtil (ének) és Berki Tamás (ének).
2012. április 17-i felvétel a Müpa-ból.

Több mint száz esztendővel ezelőtt, a magyar jazztörténet kezdeti évtizedeiben a zenetanulás a középosztálybeliek számára természetes volt. Így nem csoda, hogy a leendő műszaki értelmiségiek egy jelentős része a műszaki tanulmányaival párhuzamosan zenekonzervatóriumba, majd zeneakadémia járt. Ha a zenében tehetségesnek mutatkozott és jó nagy adag szerencséje is volt, talált egy megfelelő menedzsert is, megpróbálkozhatott a zenéből is megélni. E kettős végzettségű embereknek óriási előnyük volt, hogy ha a zenei karrier botladozott, netán végképp besült, akkor még simán visszatérhettek a műszaki pályára. Emellett pedig tovább gyakorolhattak hangszereiken. Nem utolsó sorban ebből a zeneértő társaságból lett a koncertek, köztük a jazzkoncertek értő közönsége.

Különleges esetet jelentettek azok a jazzmuzikával foglalkozók, akik egészen a 21. század elejéig igen sokszor a műszaki pálya mellett szabadidejükben jazzeltek. Részükre óriási előny volt, hogy a napi betevő falatot megkeresték

műszaki szakemberként s jazzjátékosként csak a jazz szabadságára koncentrálhattak, nem kellett a kasszacsörgést figyelniük.

Ezeket a muzsikusokat, akik sok esetben a legjelentősebb jazzgyűjtemények tulajdonosai is lettek s akik jazzelőadások százain és ezerein végeztek jazzközönség nevelést, eléggé el nem ítéhető módon „amatőrökként” tartották számon a csak a jazzból megélni kívánó „profi” jazz-zenészek. Műszaki végzettsége volt többek között az 1940-es évek végén a Magyar Rádió első profi jazzszerkesztőjének, Pál Sándornak. Műszaki szakember volt Csányi Attila, aki elsőként vetette fel az összehasonlító jazztörténeti kutatások szükségességét. Radics Gábor, Réti János és Zágon Iván, a három bravúros jazz zongorista eredetileg szintén műszaki egyetemet végeztek.

Napjainkban is sokat emlegetik – aligha véletlenül – dr. Benkó Sándort, aki mérnök egyetemi tanárként élt, ám ugyanakkor ezzel párhuzamosan a magyar jazztörténet valaha volt legsikeresebb jazzbandjét, a Benkó Dixieland Bandet nem kevesebb mint 58 esztendőn keresztül vezette.

Így kezdődött: A kép jobb szélén, klarinétal: dr. Benkó Sándor
(balnabudapest.hu)

A Benkó Dixieland Band volt az első, egyben utolsó(!) olyan magyar jazzband, amely aranylemezt kapott Magyarországon. A BDB LP-i, majd CD-i eladása olyan magasságokat értek el az eladásban, hogy más magyar jazzbandek ezekről az eladási számokról még ábrándozni sem mertek.

Mi is volt a Benkó Dixieland Band titka? Mindenekelőtt az, hogy a zenekar sohasem „önkifejezésre” törekedett. Náluk a jazzközönség maximális kiszolgálása volt a fő cél. Ennek jegyében a BDB-ben poroszos fegyelem volt. A próbákról esetlegesen elkésők büntetésként komoly summákat fizettek. A koncertek az újabb kori magyarországi jazzkoncertek szokásától eltérően pontosan kezdődtek(!) és igen komoly, feszített, nagyon gondosan megkomponált programot hoztak.

A 30 éves Benkó Dixieland Band hagyományos „Sándor-napi” koncertjére Kaposvárott 1987. március 18-án került sor
(zene.hu)

A Benkó Dixieland Band 2010-ben
(hu.wikipedia.org.)

A közönségkiszolgálás e zenekarnál kart a karba öltve működött a közönségneveléssel. Ennek kezdő fázisa volt a naponta akár több város iskoláiba is ellátogató ifjúsági koncertsorozat, amely már igen korai években jazzre kezdte nevelni a felserdülő leendő közönséget. Így aligha véletlen, hogy a magyarországi jazz-zenekarok közül egyedüliként(!) a Benkó Dixieland Bandnek volt több tízezres(!) adatbázisa. Évtizedekkel a számítógépes világ előtt. Erre az adatbázisra támaszkodva kerültek sorra azután előbb a szuper

teltházás zeneakadémiai, majd a Budapest Kongresszusi Központ-beli, s nem utolsósorban a tízezres közönséget vonzó sportsarnoki koncertek.

VI. Magyar Műszaki Értelmiség Napja. A nyitórendezvény 2012. június 4-én az ünnepélyes megnyitóval és a Benkó Dixieland Band koncertjével vette kezdetét az Óbudai Egyetem Bécsi úti épületének aulájában
(szakmaban.hu)

A Benkó Sándor-i „műszaki” tervezés és nem utolsósorban a hosszú távokban történő gondolkodás hozta létre azt az öt koncertből álló monumentális koncertsorozatot, amely a teljes jazztörténet bemutatását tűzte ki céljául. Az öt koncertről hang- és képfelvétel készült. Öt CD jelent meg s a koncertek egy része VHS videókon, illetve DVD-n is kiadásra került. A monumentális koncertsorozat azonban legteljesebben a Magyar Televízió által sugárzott nem kevesebb mint 24 (huszonnégy!) részes műsorsorozatban vált a még szélesebb közönség részére is élvezhetővé.

Sajnálatos, hogy a magyar jazziskolák ezt az igen gondos munkával elkészített sorozatot sehol sem kívánták programjukba illeszteni. Ugyanakkor nem lehet eléggé dicsérni az Óbudai Egyetemet, amely műszaki központúsága mellett vette a bátorságot és a tv-sorozat alapján egy két féléves, három kreditpontos művészettörténet oktatást szervezett.

„A jazz kultúrtörténete” címmel beharangozott sorozatot Prof. Dr. Rudas Imre és Hegyesi Franciska indították el. Őket kérdezzük az előzményekről.

-Az 1970-es években egy egészen jól működő, sok főiskolás által látogatott jazzklub volt a Kandó Kálmán Műszaki Főiskola Bécsi úti Kollégiumában, talán száz méterre attól a helytől, ahol a Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet központja, akkori munkahelyem volt. „Civilben” pedig jazzügyekben

nyüzsögtem. Én voltam például a Benkó Dixieland Klub sajtófőnöke s időnként átlag kétórás jazzelőadásokat is tartottam itt-ott. Benkó Sanyi javaslatára kerestek meg a műszakisok s ennek eredményeként nemcsak a Benkó Dixieland Band szerepelt előben a klubban, hanem én is szép lehetőségeket kaptam. A nemkevés érdeklődő jólesően meglepett. Ez lehetett az „őskőkorszaki” előzménye az Óbudai Egyetem új képzésének? Egyáltalában, hogyan került a csizma az asztalra egy műszaki orientáltságú egyetemen? Az első kérdésekre Rudas Imre az Óbudai Egyetem professor és rektor emeritusa válaszol:

Rudas Imre
(uni-obuda.hu)

-Mindennek az alapját Benkó Sanyihoz fűződő sok-sok éves ismeretségem, közeli barátságam adta meg. Mint műszaki felsőoktatási oktatók nagyon régen ismertük egymást, szoros kapcsolatunk pedig a Műszaki Értelmiség Napjának szervezése során alakult ki. Sándor volt ezen rendezvény sorozat alapítója, én pedig mint az akkori Budapesti Műszaki Főiskola rektora, illetve a Magyar Rektori Konferencia társelnöke társalapítóként csatlakoztam hozzá. A rendezvény záró és kiemelt eseménye minden évben a Benkó Dixieland Band koncertje volt. 2012-ben az Óbudai Egyetem volt a Műszaki Értelmiség Napjának főszervezője, így az egyetem rektoraként és a szervezőbizottság elnökeként napi munkakapcsolatba kerültünk. A zárókoncert az Óbudai Egyetem épületében, a Bécsi úton került megrendezésre óriási sikerrel, és meglepetésemre nagyszámú hallgatói részvétellel. Sándor kiváló kapcsolatot létesített oktatóinkkal és hallgatóinkkal, a következő években sok jelentős rendezvényünk zárása a Benkó koncert volt. Tevékenysége elismeréséül Bankó Sándor az Óbudai Egyetem címzetes egyetemi docensi kinevezést kapott.

-Melyik évben, mik voltak a kezdeti célkitűzések? Mennyi érdeklődőre, hallgatóra számítottak? Honnan jöttek ezek a hallgatók?

-2014-ben létrehoztam a Kárpát-medencei Online Oktatási Centrumot (K-MOOC). A K-MOOC magyar nyelvű online kurzusok indítását, elterjesztését tűzte célul elsődlegesen a Kárpát-medencei magyarság, de szerte a világon minden magyar anyanyelvű számára. A K-MOOC egyrészt kredittel vagy tanúsítvánnyal elismert online oktatási formát biztosít a Kárpát-medencei, részben vagy egészben magyar tannyelvű képzést folytató felsőoktatási intézmények, karok, tanszékek hallgatói számára, másrészt egy újabb oktatási formát kínál az élethosszig tartó tanulás megvalósításában.

A 2014/2015-ös tanévben az Óbudai Egyetem által kezdeményezett Kárpát-medencei Online Oktatási Centrum (K-MOOC) keretében négy, kredites kurzus indult, melyek közül az egyik legnagyobb népszerűségnek a „A jazz kultúrtörténete” című kurzus örvendett, melynek előadója **Benkó Sándor, a legendás Benkó Dixieland Band vezetője** [jobbról a második] volt. 2015. február 25-én az Egyetemi Kutató és Innovációs Központ Einstein termében a „Jazz kultúrtörténete” kurzus végzőseinek adta át ünnepélyes keretek között Benkó Sándor és Dr. Mészáros Alajos, a K-MOOC igazgatója a kurzus sikeres elvégzését és a kreditszámot igazoló okleveleket.

A Magyar Műszaki Értelmisség Napja 2012 Megnyitó (1:07:18)

Az eseménysorozatot Benkó Sándor és Rudas Imre nyitotta meg az Óbudai Egyetem aulájában. A megnyitót a Benkó Dixieland Band koncertje követte.

Sándorral sokat beszélgettünk tudományról, és a tudomány művelőiről, mindketten nagy tisztelői voltunk Simonyi Károlynak és kiemelkedő művének a Fizika Kultúrtörténetének. Egy ilyen beszélgetés során vetttem fel, hogy a 24 részes jazz történeti koncertsorozata egy egyedülálló történeti áttekintés,

számomra, mint a Jazz Kultúrtörténete a maga területén felér Simonyi munkájával. Ezért javasoltam, hogy a K-MOOC első meghirdetett kurzusaként indítsuk el, mint online tantárgyat. A tárgy megszervezésére és oktatására felkértem Hegyesi Franciskát az Elektronikus és Digitális Tananyagok Irodája igazgatóját.

Innentől kezdve Hegyesi Franciska veszi át a szót.

Hegyesi Franciska, az Elektronikus és Digitális Tananyagok Irodájának igazgatója

(Fotó: Szalai Erika/Felvidék.ma)

- *Hogyan alakult ki a 2x12-es modul? Az egyetem honlapján a tantervi összefoglaló található. Milyen elektronikus tananyag, szöveggyűjtemény segíti a tanulást?*

- A 2X12 modul alapja a TV műsor koncertsorozat, a videó anyagot maga a televíziós műsor szolgáltatja és a Sándortól kapott szöveggyűjtemény segíti a tanulást, minden egyes téma egy ellenőrző tesztel zárul. Amíg Sándor részt vett az oktatásban a kurzus egy záródolgozattal zárult, de ahogy haladtunk az időben előre és egyre többen jelentkeztek a kurzusra választani lehet egy záródolgozat megírása vagy egy záróteszt elvégzése között.

-*Milyen volt az első esztendő visszhangja az egyetemen, a kerületben, a sajtóban, az országban?*

-A hallgatók körében a kurzusnak nagy fogantója volt, sokan jelentkeztek rá nemcsak az Óbudai Egyetemről hanem a Kárpát-medence több felsőoktatási

intézményéből. Máig a két kurzusra jelentkeznek a legtöbben a K-MOOC keretében.

-Az első esztendő után rögtön sikerült egy második kurzust elindítani?

-Igen, már a második félévbe elindult A jazz kultúrtörténete II. és újra indult A jazz kultúrtörténete I. is, azóta is minden félévben mindkét kurzus indul.

-Hány kurzus volt eddig összesen? Hol tart ma a képzés?

-Eddig 14-szer indult a Jazz kultúrtörténeti kurzus pár és minden félévben erre a kurzusra jelentkeznek a legtöbb hallgató.

-Terveznek-e további, a jazzhez kapcsolódó képzést?

-Ebben az évben az NKFI támogatásnak köszönhetően tudtunk pályázatot kiírni új kurzusok fejlesztésére a határon túli és belüli felsőoktatási intézetek számára, és ebben nagy örömünkre szolgál, hogy csatlakozott a Hálózathoz a **Magyar Táncművészeti Egyetem** és ők pályáztak és nyertek **A filmmusical története** kurzussal, reméljük legalább olyan közkedvelt lesz, mint a Jazz kultúrtörténete kurzus.

-Van-e más művészi jellegű képzésük? Terv esetleg?

-Sajnos az elmúlt félévben indult utoljára a **Partiumi Keresztény Egyetem** két művészet jellegű kurzusa **A színház kultúrtörténete** és **A XX. századi művészettörténet**, de még mindig megmaradt nekünk az **Apor Vilmos Katolikus Főiskola** által oktatott **Művészettörténet** kurzus.

Mivel a K-MOOC keretében csak olyan kurzusok indulhatnak melyek valamely felsőoktatási intézményben már kredit értékű kurzusként fut – ez adja a szakmai akkreditációt/minőséget – nekünk sajnos, mint műszaki intézményként nincs kapacitásunk hasonló kurzusokat fejleszteni.

Számomra egy nagyon nagy megtiszteltetés volt Benkó Sándorral dolgozni, nagyon sokat tanultam tőle és bár nagyon elfoglalt volt mégis nagy örömmel

gondozta a kurzusokat lelkesen olvasta a dolgozatokat és számolt be arról, hogy milyen érdekes dolgozatokat írtak a hallgatók.

Míg élt a tárgyfelelős Rudas Professzor volt, Sándor vitte a valódi az oktatást én pedig a technikai részekben segítettem be neki, miután eltávozott és a család tudatta velünk, hogy mivel Sándornak olyan nagy örömet okozott ez a két kurzus szeretnék, ha tovább vinnék és mi Rudas Professzorral nagyon boldogan magunkra vállaltuk és nagyon örülünk, hogy még mindig ez a két legnépszerűbb kurzus.

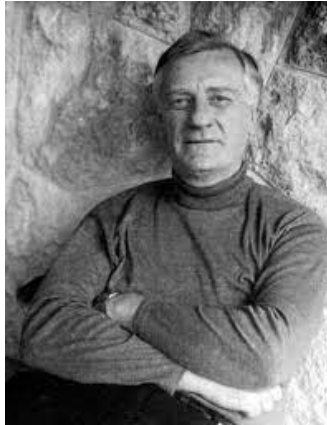
Oktatási félév	A jazz kultúrtörténet e I.	A jazz kultúrtörténet e I. Végzők	A jazz kultúrtörténet e II.	A jazz kultúrtörténet e II. Végzők
2014/15/1	32	18		
2014/15/2	47	21	27	17
2015/16/1	50	34	42	28
2015/16/2	94	72	73	49
2016/17/1	174	128	103	87
2016/17/2	267	214	175	144
2017/18/1	332	258	269	195
2017/18/2	414	348	327	263
2018/19/1	422	290	420	250
2018/19/2	772	580	584	411
2019/20/1	720	600	548	388
2019/20/2	1225	823	1019	664
2020/21/1	564	402	528	338
2020/21/2	778		679	

-Minek tulajdonítható a kurzus sikere, illetve lehet-e valamit arról tudni, hogy a kurzust elvégzők közül ki lett valamilyen fajta rajongója az egész jazzműfajnak, vagy akár annak „csak” egyes stílusainak?”

-Sajnos erre a kérdésre nem tudunk egyértelműen válaszolni, ilyen felmérést nem végeztünk, de úgy gondolom Benkó Sándor ismertsége, elismertsége nagymértékben hozzájárul a sikerhez, egy névtelen zenekarral ezt nem lehetett volna elérni. Az első online kurzusunk volt és mögötte egy igazi híresség állt, az

első évfolyam legjobban teljesítők számára maga Benkó Sándor adta át az Igazolást.

Sajnos arról sincs tudomásunk, hogy a kurzus elvégzése után vajon "jazz" rajongók lettek-e, de azt tudjuk a beadott dolgozatokból, hogy egyesek valóban azért választották a kurzust mert már „jazz” rajongók voltak, megérintette őket egy koncert vagy egy személyiség.

Benkó Sándor - Mindhalálíg dixiland
(jbsz.hu)

A Benkó szöveggyűjtemény pedig valójában az az írott anyag melyet a videóban a narrátor felolvas, Az az anyag annyira tökéletes, kár lett volna hozzányúlni.

A vizsgatesztekből pedig nagyon jól látszik, hogy ez valóban egy kultúrtörténeti áttekintés.

Budapest - Csobánka, 2021. április 22.

***Simon Géza Gábor** (beceneve: SGG) zene- és hanglemeztörténész, zenei újságíró és producer, zenei könyvtáros, elismert diszkográfus.

**Egy fejezet Simon Géza Gábor Benkó Dixieland Band mozaikok és diszkográfia című, 2021. második felében megjelenő önálló kötetéből. A B/5 formátumú kb. 150 oldalas illusztrált kötet kiskereskedelmi forgalomba nem kerül.

Érdeklődés/megrendelés: sgg@jazzkutas.eu